

Meddelelser fra Selskabet

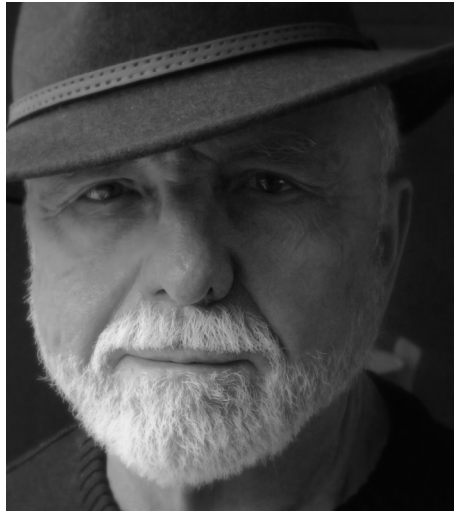
BELLMAN I DANMARK

Nr. 98 marts 2019

Fredmans epistel nr. 2 Till fader Berg, rörande fiolen.

Illustration Nikoline Werdelin

REDAKTØREN HAR ORDET:

v. Georg Teddy Amsinck

Jubilæumsåret er overstået med glans, og vi står nu i den seksogtyvende sæson. Intet tyder på, at den ikke skal blive lige så spændende som den foregående. Økonomien er i orden og den nye styrelse planlægger oplevelser gennem hele året til glæde for selskabets medlemmer. Tre styrelsesmedlemmer er trådt ud og to nye er kommet ind. Det er Hans Brodersen, der som medgrundlægger af selskabet vil kunne tilføre os viden om SBiD's historie, og som fagmand indenfor kommunikation bidrage med et givende samarbejde. Det sidste og nyeste styrelsesmedlem er Sisi Cohrt, der som sanger leder seksteten ClasSix og er universitetsuddannet i musik. Hun mestrer både dansk og svensk, hvilket styrker styrelsens kompetence. Og som formanden siger. Der er intet så kedeligt som en bestyrelse, der

fortrinsvis består af mænd. Vi ønsker velkommen til endnu et kvindeligt styrelsesmedlem.

På trods af den stærke medvind vi har, stilles selskabet alligevel overfor store udfordringer. Med Per Olsens død og Randi Larsens tilbagetrækning mangler styrelsen, og dermed selskabet, aktive litterater til blandt andet at føre skrift serien videre. Hermed en opfordring til dygtige faglitterært orienterede medlemmer om at komme frem. Vi har fra begyndelsen været et litterært selskab og skal fortsætte som sådan. Vi skal også finde en dygtig redaktør for bladet såvel som en kyndig person, der kan styre hjemmesiden, så vi ikke som nu har forældede informationer på internettet. Det sidste synes dog på nuværende tidspunkt at finde en god løsning.

Selskabet har et stort behov for at

rekruttere nye medlemmer, og de bedste ambassadører til dette formål, er jer der læser dette. I er dem der ved hvorfor man skal støtte op om Selskabet Bellman i Danmark. Som man helt rigtigt siger i andre foreninger og selskaber. Skaf nye medlemmer! Tal med jeres venner og bekendte. Foreslå dem at melde sig ind i selskabet.

Årsmødet var et festligt arrangement, hvor den svenske ambassades omgivelser gjorde det til en oplevelse, men lige så vigtigt er det, at vi blev imødekommet af en overordentlig positiv ambassadør Fredrik Jörgensen, der ikke blot socialiserede, men endog bød på et positivt samarbejde hvor han sørger for, at selskabets brochure kommer til at ligge fremme på ambassaden. Bedre kan det ikke blive, og hvis vi kan gøre noget for at styrke båndet, så vil vi gå langt.

I dette nummer af Meddelelser for Selskabet Bellman i Danmark genopliver vi en tradition ved at invitere Sisi Cohrt til at deltage i enqueten: Hvordan jeg mødte Bellman? Henrik Bøggild undersøger noderne til Bellmans epistler og sange og vurderer om han mestrede nodesystemet og i hvilket toneområde han kunne synge. Vi læser sangteksterne, men har aldrig hørt skjaldens stemme. Det er derfor en stor hjælp at kende til hans bredtfavnende ambitus, og den store spændvidde passer egent-

lig godt til de mange forskellige lydimitationer han gjorde brug af. Peter Skeel Hjorth tager journalistisk fat på Bellmans inspirationskilder og receptionen i Danmark. En artikel forfatteren har arbejdet med i perioder af sit liv.

Og endelig er det med stor glæde og taknemmelighed, at selskabet modtager en original illustration til forsiden af bladet fra dramatiker, sceneinstruktøren og tegneren Nikoline Werdelin. Nikoline Werdelin har i mange år været ven af selskabet, ligesom hendes kontakt med forfatteren Søren Sørensen og tidligere med Leif Bohn ved illustrationen af bogen Fredmans epistler og sange har banet vejen for et spændende samarbejde med kunstneren om det færdige billede som nu pryder MfSBiD's forside fra Fredmans epistel nr. 2

Till fader Berg, rörande fiolen

*Nå, skruva fiolen.
hej, spelman, skynda dej!
Kära syster hej!
Svara inte nej.*

REFERAT AF ÅRSMØDET 4/2-19 PÅ DEN SVENSK AMBASSADE

v. Dorte K. Jepsen

Ambassadør Fredrik Jörgensen bød velkommen sammen med kommunikationschefen Sanna Holmqvist.

Vi begyndte med Fredmans sang nr 16 "Er jeg født, så vil jeg leve".

Generalforsamlingen forløb på bedste vis i "ro og orden" med Jarl Forsman som munter ordstyrer.

Formandens beretning beskrev det aktive 25-års jubilæumsår.

Man mindedes Søren Sørensen og Claus Arup, der begge døde sidst i 2018. Der efterlystes hjælp til hjemmesiden og litterære artikler til medlemsbladet. Tak til de fonde, der har støttet selskabet. Kassemesteren forlagde regnskabet, der i 2018 endte med et pænt overskud.

Styrelsen: Dorte Thorsen, Randi Larsen og Georg Amsinck ønskede ikke genvalg.

Nye medlemmer i styrelsen: Hans Brodersen og Sisi Cohrt.

Vi takkede Georg for hans store og omhyggelige indsats som kassemeester gennem flere år.

Ambassaden bød på forfriskning i pausen, og derefter begyndte "den ubetalelige underholdning", som ordstyreren kaldte det!

Fredmans epistel nr 2 "Nå skrufva fiolen". Efter flere års pause oplevede vi "Prins Gustafs Ensemble". De 4 dygtige sangere optrådte festligt i kjole og hvidt, og de fik stående applaus efter Bellman sangene. Så alle var begejstrede ikke mindst ambassadøren, da den fantastiske sangkvartet sluttede af med den kendte og populære Prins Gustafs studentsången!

Derefter sang Sisi Cohrt akkompagneret af kvartetten "Il dilettante", og formanden havde succes som Mollberg, der gør sine hoser grønne over for Camilla, i Fredmans sang nr 46.

Vi sluttede med Fredmans sang nr 64 "Fjäriln vingad syns på Haga".

Flemming Klyver var aftenens pianist.

Ambassadør Fredrik Jørgensen og formanden Henrik Bøggild

Prins Gustafs Ensemble

VIDSTE DU...

v. Georg Teddy Amsinck

... at selv om Carl Michael Bellman, blev født torsdag den 4. februar 1740, har man udover denne dag og måske i højere grad fejret hans navnedag den 3. januar. Det er en tradition, man har haft i den kristne kirke siden dens begyndelse. Kirken så fejringen af fødselsdagen som en hedensk skik, hvorimod navngivning ved dåben var central i troen. Navnedagene blev offentliggjort i den svenske almanak, der første gang udkom i 1747, og to år efter blev de indføjet i denne publikation. Bellman, der kom fra et meget religiøst hjem, tog navnedagene alvorlig, det ved vi, for under Gustaf den 3. grundlagde han Augusti orden til ære for monarken. Logen trådte sammen tre gange om året, og hyldede blandt andet kongen på hans namnsdag den 6. juni. En reference yderligere går til fejringen af et af de feminine indslag i epistlerne. Fredmans epistel nr 75 Till sin rival fader Movitz, på Cajsa Lisas namnsdag. Og Movitz spiller obo til ære for den skønne, som han er "forelsket" i.

Alt for din skull, Cajsa Lisa:
Movitz vil din namnsdag prisa,
----- Oboe
gubben vil sit hjärta visa.

Nr. 75.

Andante

Sträls mina barn och väner Säg om någon af Er känner
Den som står och spänner Stora Dulcians År, sin den med Perukan, Må
Särförklä för buken och kapprocken af dulcians,
Så fort han må. Nalen grinar hur hur han Nohjans pinar
Gubben blåser så han teri - nar. Un po co len to!
På ret frängt hankröper och med bruten piper, Sömmat snäll och van.

Originalnoderne til Fredmans epistel
Nr. 75. Se anden linie: Den stora Dulcians
er en ældre udgave af fagotten.

NEKROLOG CLAUS ARUP

Claus Arup, advokat døde onsdag den 26. september 2018.

Claus Arup, der overtog faderens firma i 1963 med hovedsædet Nørre Voldgade blev et stort aktiv for Bellman-Selskabet, da han kom med i bestyrelsen, hvor han fortsatte som særligt sagkyndig. Han havde den specielle evne, at han i kraft af sin store viden altid kunne skaffe beløb fra fonde, når selskabet stod og manglede penge til forskellig opgaver, hvad enten det var bogudgivelser, seminarer eller Bellmanfesten på Sophienholm.

Han sagde, at han holdt af Bellman fra barndomsårene, hvor sange og epistler hyppigt blev spillet og sunget i hjemmet. Han blev medlem af Selskabet ved et af Leif Bohns og Hans Brodersens ypperlige viseforedrag i Tisvilde i 1995, og holdt trofast ved næsten til det sidste. Også som suppleant til styrelsen siden 1999, som han sagde pga. "et stort ønske

fra styrelsens side om at få tilført juridisk erfaring mere end mine musikalske og videnskabelige evner".

Gennem en del år holdt vi bestyrelsesmøderne i det store mødeværelse på Nørre Voldgade. Det var jo et nemt sted at mødes trafikalt, og her stod kaffe og hvad vi ellers skulle have og ventede på os.

Det var selvfølgelig Søren Sørensen, der skulle have skrevet disse mindeord, for jeg ved at Claus kom til at betyde meget for vores tidligere formand. Claus gav os mange glæder og selv om det havde været nemmere at blive i sommerhuset i Tisvilde mødte han beredvilligt op.

Ære være hans minde.

Erik Harbo

SANGEREN BELLMAN

v. Henrik Bøggild

Medens jeg sidder og bladre (forsigtigt!) i originaludgaverne af Fredmans epistler og sange, henholdsvis 1790 og 1791, som jeg er så heldig at eje, slår den tanke mig, om man mon kan udlede noget om Bellman som sanger ud fra noderne.

Der er et dogme i bellmankredse om, at Bellman ikke kunne læse noder. Hvis nogen kan oplyse mig om, hvorpå man bygger det, så vil det interessere mig meget.

Det at kunne læse noder, findes på mange niveauer. Lige fra, med nød og næppe, at kunne tilegne sig en simpel melodi, til verdensdirigenten der hører musikken inden i hovedet, når hun læser et kompliceret partitur, med måske 40 samtidige stemmer.

Det ville oprigtigt forbavse mig, hvis en lærd person i oplysningstiden Sverige, som Bellman jo var, i det mindste ikke kunne læse noder til husbehov.

At han ikke selv har lavet de trykte klaverudsættelser, siger vel kun det meget naturlige, at for en ikke tasteinstrumentspiller, komponist eller arrangør, er det ikke så lige til at skrive en rimelig klaversats. Selv om man kan læse en melodi eller skrive den ned på noder. Jeg vil derfor tillade mig at gå ud fra at

Bellman har været så tæt inde over den trykte udgave, at han har forstået og godkendt den. Måske bærer noderne også hints om hvordan vor helt, akkompagnerede sig selv på sin gammeldags cister.

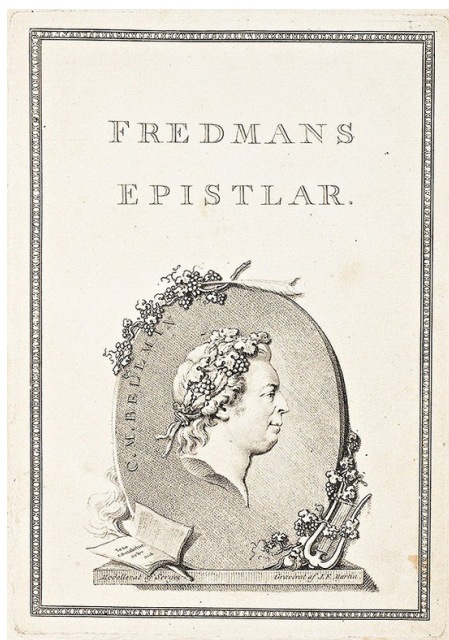
Når man så ser på hvad der kræves af stemmeomfang for at synge alle epistler og sange, nemlig (noteret) lille g til tostreget a, kan det ikke være en stemmemæssig hvem som helst vi har med at gøre. Herudover kræver nogle af sangene (både Fe. og Fs.) også, at man har nok teknik til at synge ikke helt lette koloraturer.

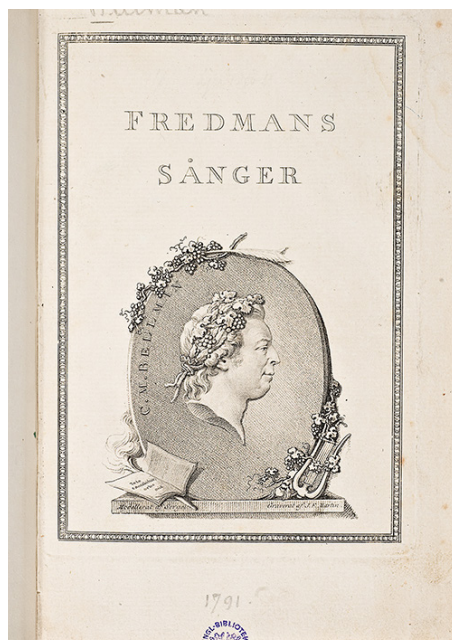
Hvilken stemmetype havde så Bellman? Lad os se på de mest sandsynlige muligheder:

Han kunne have været tenor med en rigtig god dybde, eller baryton med en fin højde, eller en stemmetype som ikke rigtig findes mere, nemlig en baryton der har kultiveret sit falsetregister.

Denne sidste stemmetype var ikke

Førsteudgaven fra 1790

Førsteudgaven fra 1791

ualmindelig på Bellmans tid og ind i 1800-tallet.

F.eks. var Dupuy sådan en sanger, der både havde stor succes som Don Juan (i og uden for teateret) og som også selv sang Ritmester Rose, i sin egen opera Ungdom og Galskab, der kræver at man kan synge toner op til e" over det høje c.

Bellman var, så vidt vides, ikke uddannet sanger, (hvad det så ville sige, i 1700-tallets anden halvdel, bliver en anden gang.) Men han må have haft en god velklingende og naturlig stemme, der kunne bære igennem i større selskaber. Herudover kunne han også kunsten at imitere instrumenter ganske slående, forstår man af samtidige kilder. Og han har haft et ret så indgående kendskab til sin samtids instrumentarium, hvad der tydeligt ses i samlingerne fra 1790 og

1791, med hensyn til tonearter, hvad instrumentet kunne spille af omfang osv.

Bellmans hustru sang også, og ægteparret sang kvartetter sammen med vennerne Eric og Gustava Palmstedt. Eric var Stockholms stadsarkitekt, og desuden en glimrende musiker. Om søndagen virkede han som organist i Riddarholmskyrkan, Gustava var hans yderst sangbegaavede hustru. I deres hjem samlede ægteparret Palmstedt en kreds af venner: Komponisterne Wikmanson og Kraus, billedhuggeren Sergel, malerne Elias Martin og Hillestrom og andre skønånder, Jeg tror roligt, vi kan gå ud fra, at når Bellman kunne gøre sig i denne sammenhæng, har han været en fin sanger i tidens musikalske stil, og ikke "kun" en genial visesanger.

HVORDAN JEG MØDTE BELLMAN?

v. Sisi Cohrt

Student 1978 fra Frederiksborg Statsskole, uddannet ved Københavns Universitet, musikvidenskab. Musik har siden jeg var barn været noget af det vigtigste i mit liv og jeg føler, at jeg har kendt Bellman altid. Jeg husker fra min dansk/svenske barndom især fortolkningerne ved Fred Åkerström, Povel Ramel og ikke mindst Sven-Bertil Taube. I 70'erne udgav den engelske guitarist og sanger Martin Best i øvrigt en LP "to Carl Michael with love" med udmærkede engelske Bellman gendigtninger, som jeg i teenage-årene indkøbte og lyttede meget til (ved siden af Beatles, Beethoven og Bach). Som musikstuderende og i mine mange engagementer som både solist og kor/ensemblesanger, har jeg også altid benyttet og benytter fortsat enhver lejlighed til at promovere Bellman, Taube og al den anden store svenske vokalmusik, der står mit hjerte så nær.

BELLMAN, DÉN UDENLANDSKE KUNSTNER SOM HAR BETYDET MEST FOR DANSK KULTURLIV

v. Peter Skeel Hjorth

En kendt og yndet menuet fra festspillet "Elverhøj", der er spillet mere end 1000 gange på Det kongelige Teater i København, er melodien fra Fredmans Sang 5 B. Og i den populære julekomedie "Nøddebo Præstegård", opført mindst 2000 gange på Folketeatret i København, høres to iørefaldende melodier, hentet fra den svenske poets musikbårne digterkunst.

*"...ty äfven Dans och Norges folk
Hos Bellman funnit bot för sorgsna
griller; Studentens sång och Heibergs
vaudeviller För Bellmans ädla konst
ju varit tolk"*
(L.H.S.Dietrichson 1872)

Forestil dig et glas med brændevin, klart som kildevand. I det hælder du lidt ekstrakt, udvundet af en ædel urt. Se så, hvordan disse dråber snor sig som slørhaler ned gennem den klare væske, breder sig ud og giver den farve. Og så har du et billede af, hvad Carl Michael Bellman har betydet for Danmark.

Det er næppe for meget sagt, at han er dén udenlandske kunstner, som har haft størst indflydelse på dansk kulturliv. Så dybe spor har hans melodibårne digterkunst sat i dansk

litteratur og teaterliv, frem for alt i dansk guldalders vaudeviller. Og en kongerække af danske digtere, dramatikere og lyrikere har ladet sig inspirere af Bellman.

Der blev sunget Bellman i København, længe før Fredmans Epistler blev udgivet i Stockholm i 1790. Og mindst 1000 gange er en bestemt af Bellmans melodier blevet spillet på Det kongelige Teater på Kongens Nytorv i dronningens hovedstad. Alle danskere kender menuetten fra festspillet "Elverhøj", et klenodie i dansk musik, men ikke spor dansk. Det er melodilån fra Fredmans Sang 5 B. Hvordan det gik til, skal vi senere se lidt nærmere på.

En livskraftig tradition

Bellman og hans melodier er så velkendte blandt danskere og gennemsyrrer kulturlivet i alle dets facetter, at ingen kan undgå at synge med på dem i en eller anden sammenhæng. Spændvidden i brugen af f.eks. den berømte menuet går fra det fornemt royale til de uartigste viser, som frimodigt synges den dag i dag, når der er øl og brændevin i glassene. Der er tale om en så livskraftig tradition, at man fristes til at sige, at Bellman har haft større gennemslag og popularitet i Danmark end i sit eget fædreland. Det er der dog ikke videnskabeligt belæg for.

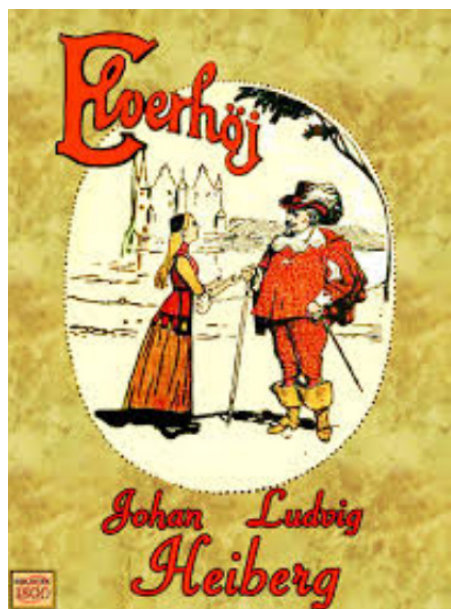
Alligevel er der måske lidt om snakken. Det viser blandet andet studien "Bellman og de danske guldalderdigtere" fra 1996 af den danske litteraturforsker, dr. phil. Jens Kr. Andersen, udgivet af det meget aktive Selskabet Bellman i Danmark. I en oversigt over "Danske Bellmaniana" fra 1999 skriver sel-

skabets formand, skandinavisten og forfatteren Søren Sørensen:

"Vigtigst er uden tvivl den popularisering af de bellmanske melodier som skete via den danske vaudeville (Hertz, Heiberg, Hostrup); derigennem bragtes mange af melodierne vidt omkring i amatørteatre og private hjem. Særlig yndest synes Fredmans Epistler nr. 31 42 og 77 at have vundet"

Sejrstog gennem klasseværelserne

I midten af 1800-tallet havde Epistlerne og Sangene fået stærke positioner i studenternes sangbøger og mandskorenes repertoire. Også undervisningen i den højere almen-skole skaffede Bellmans poesi et permanent brohoved i danskernes bevidsthed. Dens sejrstog gennem klasseværelserne begyndte i 1856, påpeger Søren Sørensen og videre: "Det ville (...) være meningsløst af se bort fra undervisningens betydning. Siden slutningen af 1850'erne

har læsningen af Bellman været en fast bestanddel af gymnasiets litteraturundervisning, og både de aktive kunstnere og det aktive publikum, altså dem der bevidst opsøger Bellmans værker, har formodentlig helt overvejende fået deres indvielse til forfatterskabet gennem svenskbogen. Mindst lige så længe har melodierne til epistler og sange stået på musiklærernes repertoire; landets klaverlærere har megen Bellmaninteresse på deres samvittighed”.

Allerede 1838 udkom ”Carl Michael Bellman: Udvalgte Sange med Anmærkninger samt Accompagnement for Guitarre og Pianoforte”. Fem år senere udgav Skandinavisk Boghandels Forlag i København i 1843 ”Welander, P.O: Fredmans Epistlar med Gallerie og Scener, fremstillede i 24 colore-rede Lithografier, 80 Melodier samt Ordforklaring”.

Bellman som skillingstryk

Men det begyndte i den folkelige ende af skalaen og mere præcist på gaden længe før Bellmans død i 1795. Allerede i 1767 udkom ”Gubben Noach” som skillingstryk i Lund og blev snart sunget i København. Den tidligste omtale af Bellman i Danmark finder vi i ”Fruentimmer- og MandfolkeTidende” nr. 25, 1770, der omtaler en gadesanger, som står ved Rundetårn og synger otte strofer af ”Gubben Noach” på dårligt svensk.

I ”Kjøbenhavns Aftenpost” kan man i 1782 læse, at der høres Bellmanviser på Dyrehavsbakken., og at konfirmander hos en visekælling i Købmagergade skaffer sig skillingsstryk af ”Käraste bröder, systrar och vänner” og Epistel 23 om Fredman i rendestenen. I den danske avis bliver ”Ack, du min moder” til ”Säg du, min moder”. Samme år udgav bogtrykker P. Horrebow i København nogle skillingsviser med bl.a. ”Gubban Noa”. Den fejlagtige stavemåde kan skyldes, at visen er nedskrevet af en dansker, der har hørt den sunget på svensk.

Af tidlige gendigtninger skal især nævnes juristen og skandinavisten Jens Kragh Høst, hvis Bellman tekster udkom i 1795. På samme tid sang man flittigt ”femton års flicka och fuller pokal” i den borgerlige klubkultur, der havde Knud Lyhne Rahbæk (1760-1830), en af tidens betydeligste danske kulturpersonligheder, som en central figur.

Men det var Johan Ludvig Heiberg (1791-1860), der frem for nogen sørgede for Bellmans store gennembrud i dansk kulturliv. Fra 1802 boede den unge Heiberg nogle år hos

faderens venner Knud og Kamma Lyhne Rahbæk i "Bakkehuset" på Frederiksberg udenfor det gamle Københavns volde. Den gang var der skov og mark mellem København og Frederiksberg. Med Knud læste han latin og sprog med Kamma. Det er formentlig her, han stiftede sit første bekendtskab med Bellman.

Heiberg var ikke alene digter og dramatiker, men også en indflydelsesrig litteraturkritiker. 1831 giftede han sig med en 21 år yngre skuepillerinde. Den smukke Johanne Louise Heiberg (1812-1890) blev en berømt-hed og den ubestridte førstedame i 1800-tallets den danske teaterverden. Hun blev formentlig også den første egentlige Bellmansanger i Danmark.

Regnvejr og Bellman

Sommeren 1832 var regnfuld. Familien Heiberg holdt ferie sammen med digteren Henrik Hertz (1797-1870) i Hørsholm en snes kilometer nord for København og brugte tiden til at dyrke Bellman. Det ved vi, fordi Johanne Louise Heiberg har beskrevet det i sin selvbiografi "Et liv gennem oplevet i erindringen".

En aftenstund sad fru Heiberg i et vindue, kiggede på stjernerne og sang nogle strofer af Fredmans Epistel 77. Uden for i haven gik Henrik Hertz, der var forelsket i den unge frue. Det har han beskrevet smukt i digtet "Posthuset i Hirschholm", der kan synges til melodien af samme epistel. Henrik Hertz har skrevet i alt tre meget fine digte om den svenske poet, bl.a. "Billardspillet", bygget over Epistel 55, hvori han på det fineste dansk anvender Bellmans stil.

Johan Ludvig Heiberg var en stor

Bellman-entusiast. Han mestrede selv kunsten at skrive vers til lånt musik (=vaudeville). Han er den første store danske Bellman-kender og forstod til fulde, hvor tæt forbundet tekst og melodi er i den svenske poets digterkunst.

I december 1843 holdt det nystiftede Skandinavisk Selskab en Bellman-fest. Heiberg holdt et foredrag om "Bellman som comisk Dithyrambiker", og heri taler han om; "den romantiske, himmelblaa Traad, som slynger sig igjennem de burleske Situationer, og, selv hvor den skjuler sig for Øjet, ligesom forvandler sig til en Stræng, der klinger for Øret i de sværmeriske Melodier, som maaske aldrig passe bedre til Texten, end hvor de i deres romantiske Tone allermest contrastere med hiins groteske Indhold".

I sine prosaiske skrifter fra 1861 går han så vidt som til at sige, at mange af teksterne ved den blotte læsning gør "et svagt, ja tildeels ubehageligt indtryk, fordi de forekomme urytmiske, saa at man ikke veed, hvorledes Meningen er med deres Metrum"

En melodis lange vandring

I Heibergs vaudeviller finder vi en bred anvendelse af Bellmans melodier. Mest kendt er brugen af Fredmans Sang 5 B til menuetten fra "Elverhøj", og nu vender vi tilbage til dens vej til scenen på Det kongelige Teater i 1828.

Heiberg skrev teksten på bestilling af den danske kong Frederik VI, der ønskede et festspil til sin yngste datters bryllup, og anbefalede komponisten Frederik Kuhlau (1786-1832) at bruge melodien. Men den er hverken dansk eller svensk, og havde en lang

vandring gennem musikhistorien bag sig.

Bellman tog melodien fra Sinclair Visen i svensk folkemusik. Visen blev skabt til minde om den svenske officer Malmcoln Sinclair, der som sendebud på vej hjem til Sverige 1739 blev brutalt myrdet af to russiske officerer ved Breslau (nu Wrocław) i Schlesien (nu Polen). Mordet udløste en ny krig mellem Sverige og Rusland i 1741.

Melodien var La Folia, der i sin tidligste form menes at have været en portugisisk dans for hyrder og bønder, og temaet har musikhistoriske rødder langt tilbage i tiden. Mest kendt blev melodien i temaet i "Folia d'Espagna" (Spanske galskaber), som gik ind i folkemusikken og vandrede op gennem Europa til Sverige. Men den gik også ind i den klassiske musik.

Omkring 150 klassiske komponister har benyttet temaet. En af de seneste er Rachmaninov. Nogle af de vigtigste i tiden før Bellman skal nævnes: Corelli i 1700, Vivaldi i en triosonate fra 1705, A. Scarlatti i 1710, Bach i hans verdslige Bondekantate fra 1742. Antonio Salieri har brugt temaet i 26 variationer i et værk, der anses for at være et af hans fineste arbejder. Gennem Bellman endte melodien i et dansk nationalt festspil, opført mere end 1000 gange.

En ballet om Bellman

Højdepunktet i brugen af Bellman finder vi hos dramatiker J. Chr. Hostrup (1818-1892) i hans syngespil fra 1840'erne. Flittigste anvendelse af melodier fra Stockholm finder vi i "En spurv i tranedans" - 10 i alt (seks

epistler og fire sange). Syv bruges i "Eventyr på fodrejsen" og blandt dem synger Skriverhans en yndet sang til Fredmans Sang 38.

I "Genboerne" er der fem melodilån, og svindleren i syngespillet, løjtnant von Buddinges sang "Jeg var til selskab hos en baron" til Epistel 45 blev gjort kendt langt op i vor tid af skuespilleren Poul Reumert (1898-1968) med sin krukke stemme. Velkendt blandt danskere er også kortspilsvisen til Epistel 49 fra "Intrigerne", hvori tre melodier er brugt.

1844 laver koreografen August Bournonville balletten "Bellman", og i 50 året for Bellmans død opføres i 1845 syngespillet "Ulla skal på bal". Heri sætter Heiberg en række af Fredmans Epistler på scene med sine egne tekster på kongenial vis.

Bellman-sangen er blevet dyrket med stor flid i litterære kredse i anden halvdel af 1800-tallet, viserne sunget af studenter og borgere, ved dansk-svenske middage og andre gode lejligheder. Digteren Holger Drachman (1846-1918) var dybt fortrøstet med Fredmans epistler og sange. Hans beundring er så stor, at han ligefrem taler om "vor Fader i Himlen Carl Michael Bellman", men han har kun skrevet en enkelt sang til en Bellman-melodi. Derimod gav han med et kapitel i rejsebogen "Den hellige ild" fra 1899 ifølge Søren Sørensen et centralt bidrag til Bellman receptionen i Danmark.

Både med direkte citater og indirekte, er Bellman blevet en fast bestanddel af dansk skønlitteratur. Kredsen af oversættere omfatter store danske navne som H.C. Andersen, Emil Aarestrup og Jeppe Åkjær. I nyere tid

har Klaus Rifbjerg, Steen Kålø og Ole Wivel beskæftiget sig med Bellman i forskellige sammenhænge. Mere end 200 år efter sin død er den svenske episteldigter og sangskriver således stadig levende i danske lyrikeres bevidsthed.

Men er der nogen teaterforestilling, der har gjort Bellman-melodier kendt i den brede danske offentlighed, så er det Elith Reumerts julekomedie "Nøddebo Præstegård" om tre brøders besøg ved nytårstide hos Pastor Blicher, som har to yndige døtre. Den blev opført første gang 1888 på Folketeatret i København, hvor den siden er blevet en fast del af repertoiret med foreløbig mere end 2000 opførelser.

To af Bellmans mest iørefaldende melodier anvendes, først sangen "Vejen går til Nøddebo" på Fredmans Sang 20 "Supa klockan öfver tolf" og senere pastor Blichers velkomstsang på Epistel 31 "Se Movits, hvi står du och gråter". Det er bedårende melodier, der er gået lige ind i danskernes hjerter.

Gad vidst, om der i Stockholm er to teatre, hvor det ene har spillet et nationalt svensk festspil med en Bellman-melodi mere end 1000 gange og et det andet et syngespil med to andre Bellman-melodier mindst 2000 gange. Hvis ikke, vil jeg påstå, at Bellman fik større betydning for dansk kultur end for svensk. Indtil det modsatte er bevist.

TAUBE OM BELLMAN

v. Søren Sørensen

At 1900-tallets store svenske vise-digter var Evert Taube, i hvert fald frem til at Cornelis Vreeswijk trådte frem på visescenen, det står fast. Lige så fast bør det stå at de begge var fremtrædende Bellmansangere. Ikke alene har Evert Taube skrevet en hel vise om vor Bellman, han omtaler ham også i flere andre sammenhænge i flere andre viser.

Det sker således i Ode till Ekelöf, Gunnar Ekelöf (1907-1968), en af Nordens fineste lyrikere fra det tyvende århundrede. Taube har læst sig grundigt ind i et af Ekelöfs allerstørste digte, det der har titlen DIWAN över fursten av Emgiön ; det er i dette digt Bellman optræder, næsten som en pointe:

*Och Bellman med pipan på golvet
han föll med
ordet att kvinnan är guden och livet*

Læseren møder også Bellman i Taube store digt Skymning skall famnas av natten:

*I vår ungdom blev Bellman ånyo på
modet,
oreflekterat fick då våra själar
bestående intryck.
Bellmanska dikten bannlyser
känslösamheten, den målar
hänfört liv och död som en
kontradans, dansad av dårar ...
...*

*I vår ungdom blev Bellman ånyo
på modet,
där står verklighetsskildringen
stark i den mytiska ramen!
Bellman har kanske som ingen
ställt mytologins metaforer
i realismens och humorns tjänst i
litteraturen.*

Den opmærksomme læser af eller tilhører til Fredmans Epistlar og Sånger vil gang på gang støde på græske og romerske myteskikkelser; lærd var han også, men som Taube påpeger: ikke i tragediens, men i humorens tjeneste.

Taubes ungdom lå i tyverne og trediveerne; min generations en generation – ca. 30 år – senere, men også i vor ungdom kom Bellman på ny på mode. Og endnu tydeligere endnu en generation senere, da Leif Bohn og Nis Bank Mikkelsen bragte hans værk i den stilling.

AKTUEL BELLMAN-KALENDER 2019

Sangaften

tirsdag den 21. maj kl 19.30.

Metronomen,
Godthåbsvej 33,
Frederiksberg

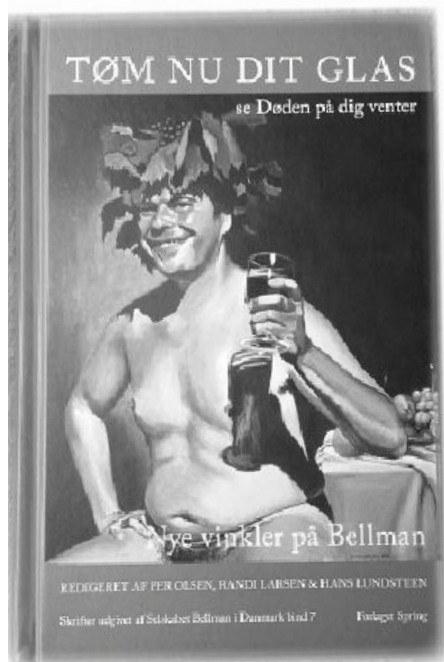
Teater Optimis

Elskov, Vin og Basfioler

søndag den 6. oktober kl. 15
for Aabenraa Kunst- og
Musikforening

Bellman dagen på Sophienholm

søndag den 11. august kl 14

BØGER

- Per Olsen, Randi Larsen & Hans Lundsteen: **Tøm nu dit glas, se Døden på dig venter. Nye vinkler på Bellman.** (2015) (SBiD, 7) 500 kr (medlemmer får 50% rabat ved bestilling til: Forlaget Spring, Taffelbays Alle 7, 2900 Hellerup. michael@forlagetspring.dk)
- Søren Sørensen: **Danske Bellmaniana.** (1999) (SBiD, 2) 50 kr
- Jens Kr. Andersen (red.): **Bellman og Danmark** (2004) (SBiD, 3). 300 kr
- Jens Kr. Andersen (red.): **Bellman og de danske guldalderdigtere** (1996). 150 kr
- Hans Lundsteen: **C. M. Bellmans salmer.** (2012) (SBiD, 6) 100 kr
- Bengt Ole Lindberg: **Balladen om Ulla.** (2002) 80 kr

- Leif Bohn: **Carl Michael Bellman: Fredmans Epistler & Sange.** På dansk ved Leif Bohn 1997. 150 kr (pris for ikke-medlemmer er 200 kr). Henvendelse: Evaholbek@email.dk
- Leif Bohn: **Træd frem du nattens gud.** illustreret af Fritz Haack 50 kr
- Søren Sørensen **Sophienholmsonetter** 125 kr
- Søren Sørensens Bellmanroman **Sisyphos i slotsvagten.** 75 kr

CDer og DVDer:

- DVD Erik Harbo m.fl.: **Bellman i Kbh. Bymuseums Havesal.** 1990 (udg. 2012) Specialpris: 80 kr
- MC Erik Harbo: **Bellman om kroer, kvinder og Karons båd.** (17 numre), kun på MC kasette: 20 kr
- CD Ulla Winblads Kapel: **Ett dygn med Ulla Winblad.** 100 kr
- CD Nis Bank- Mikkelsen: **Jeg elsker de skønne.** 100 kr.
- CD Høier, Thorsgaard og Steffensen (Optimis): **Elskov, vin og Basfioler.** 100 kr

Til ovennævnte priser lægges forsendelse.

Bestilling kan ske hos styrelsesmedlem og medlem af Sophienholmudvalget Dorte K. Jepsen:
tlf. 26351844
og mail dj@bellman.dk

SELSKABET BELLMAN I DANMARK:

Formand:

Musiker *Henrik Bøggild*

Næstformand:

Bioanalytiker *Dorte K. Jepsen*

Sekretær:

Cand mag. *Flemming Klyver*

Kasseimester:

IT-kyndig
Mogens Schmidt

Styrelsesmedlemmer:

Skuespiller *Jarl Forsman*
Mag. art. *Sisi Cohrt*
Foredragsholder *Hans Brodersen*
Ph.d i nordisk litteratur:
Jacob Ølgaard Nyboe

Tilknyttet styrelsen:

Civiløkonom HD
Georg Teddy Amsinck
Skuespiller *Nis Bank-Mikkelsen*
Revisor *Jytte Løvaa*
Revisorsuppleant *Geert E. Petersen*

Redaktion af skriftserien:

Vacant
konsulent:
Jacob Ølgaard Nyboe

Sophienholmudvalg:

Dorte Jepsen
Henrik Bøggild
Jarl Forsman
& *Flemming Klyver*

Hjemmesideudvalg:

www.bellman.dk
Vacant

**Ansvarshavende redaktør af
MfSBiD:**

Georg Teddy Amsinck

Layout:

Maria Thilo

Tryk:

Hobro lyntryk

Udgiver:

Selskabet Bellman i Danmark

**Bidrag med korrektur og redigering
af dette nummer:**

Georg Teddy Amsinck

Fotograf ved generalforsamlingen :

Den svenske ambassade ved
Sanna Holmqvist

**Portræt af Henrik Bøggild og
Søren Sørensen**

Georg Teddy Amsinck

INDHOLD:

S. 2

REDAKTØREN HAR ORDET: GEORG TEDDY AMSINCK

S. 4

REFERAT AF ÅRSMØDET 4/2 2019 PÅ DEN SVENSK E AMBASSADE
V. DORTE K. JEPSEN

S. 6

VIDSTE DU... V. GEORG TEDDY AMSINCK

S. 8

SANGEREN BELLMAN V. HENRIK BØGGILD

S. 10

HVORDAN JEG MØDTE BELLMAN? V. SISI COHRT

S. 10

BELLMAN, DÉN UDENLANDSKE KUNSTNER SOM HAR BETYDET MEST
FOR DANSK KULTURLIV V. PETER SKEEL HJORTH

S. 16

TAUBE OM BELLMAN V. SØREN SØRENSEN

S. 17

KALENDER OG PRAKTISKE OPLYSNINGER